

VÄSTSVENSK GUIDE

– en förstudie om synliggörandet av det fria
musiklivet i Västra Götalandsregionen

Staffan Svensson och Dag Rosenqvist
Göteborg Artist Center / Producentbyrån
Göteborg 2019-03-29

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
2. SYFTE, MÅL, METOD OCH AVGRÄNSNINGAR, DEFINITIONER OCH MÅLGRUPPER	8
Syfte.....	8
Mål.....	8
Metod och avgränsningar.....	9
Definitioner.....	11
Målgrupper.....	12
3. REGIONAL GENOMLYSNING	13
Kommunikation.....	13
Målgrupper.....	13
Möjligheter och begränsningar.....	14
En samlande digital plattform.....	15
4. INTERVJUER OCH SAMTAL	16
Strukturer och resurser.....	16
Prioriteringar och synliggörande.....	19
Samverkan.....	20
Förankring.....	21
Kommunikation.....	22
Den fysiska platsen.....	24
Andra framgångsfaktorer.....	26
Fyra förslag och idéer från fältet.....	26
5. KALENDARIER	28
Helhetslösningar.....	29
Turism.....	29
Övriga kalendarier.....	30
Det regionala perspektivet.....	31

6. SLUTSATSER OCH UTVECKLINGSFÖRSLAG.....	33
En turistbyrå för scenkonsten.....	34
1. Det regionala perspektivet.....	35
2. Ett initierat redaktörskap.....	36
3. Användarvänlighet och tekniska möjligheter.....	37
4. Den fysiska platsen.....	37
7. AVSLUTANDE REFLEKTION.....	39
8. KÄLLFÖRTECKNING.....	40
Regional genomlysning.....	40
Intervjuer och samtal.....	42
Kalendrier.....	43
Rapporter och dokument.....	45

1. INLEDNING

I Västsverige representeras den fria musiken av ett stort antal – och ett brett spektrum av – genrer och utövare: musiker, kompositörer, ljudkonstnärer, arrangörer, producenter etc. verksamma inom jazz/improvisation, folk/världsmusik, elektronisk musik/ljudkonst, nutida klassisk musik och olika sinsemellan genreöverskridande uttryck.

Aktörerna inom den fria musiken saknar eller har enbart marginell tillgång till de regionala strukturer och resurser som finns hos institutioner som Konserthuset, GöteborgsOperan, Kronhuset, Vara Konserthus m.fl. Verksamheterna vilar oftast på mycket begränsade medel av projektkaraktär och utgår från en stark egen kraft med tillförande av ideella insatser. De utgör inte en naturlig del inom den traditionellt sett kommersiella musik som presenteras på festivaler och arenor som Way Out West, Kulturkalaset, Liseberg eller Ullevi, och ryms ofta inte heller i kanaler som GP, Metro, P4 eller liknande media och blir därmed oftast förpassade till en svår genomtränglig medieskugga.

Att inte omfattas inom några bredare informationskanaler innebär att verksamheterna ofta blir osynliga för en bredare allmänhet, vilket försvårar möjligheterna för aktörerna att verka, något som även förstärks av en ökad centralisering och huvudstadsdominans, då större geografiska avstånd till regionala och statliga myndigheter, viktiga scener, inflytelserik media etc. utgör en tuff, för att inte säga bitvis omöjlig, utmaning att överbrygga.

Aktörernas verksamhetsomfattning i det fält som vi har velat undersöka är mångt mycket större än vad som generellt kanske är känt hos en bredare allmänhet. En stor utmaning för detta fält är därför att försöka överbrygga glappet mellan utövare och publik. Att visa på omfattningen och om möjligt tillgängliggöra den rika flora och den stora mängd arrangemang som kontinuerligt produceras och presenteras i Västra Götalandsregionen. Redan i utgångsläget har vi sett ett starkt behov av, och stor potential i, att synliggöra mångas verksamheter för att bättre nå ut till ett bredare spektrum av potentiella besökare, vare sig det handlar om en redan initierad eller en helt ny publik.

Inom angränsande konstgenrer som samtidskonst, fri teater och nutida dans finns exempel på stabila plattformar som konsthallar, dansscener och teatrar som presenterar olika uttryck inom respektive genre. En del av dessa arenor välkomnar också den sortens musikaliska uttryck som vi vill belysa här. Men de musikaliska inslagen i dessa sammanhang är mer av sekundär och tillfällig karaktär. Den fria musiken är också förhållandevis långt mer differentierad. Den utövas av ett stort och brett antal professionella utövare, vilket medför att fältet bitvis kanske kan upplevas som oöverskådligt. Mängden kvalitativa utövare och aktörer skapar ofta en stor konkurrens när det gäller att nå ut. Inte sällan har också utövarna ett avsevärt större internationellt genomslag och rykte än vad det lokala samhället är varse om. I brist på stabila plattformar når dock den fria musiken inte ut i den omfattning som den borde kunna göra.

Konsekvensen för de flesta utövare blir helt sonika att ”gilla läget”, att trots allt verka vidare utifrån knappa ekonomiska och publikmässiga villkor, ofta som sin egen arrangör, producent och kommunikatör samt att huvudsakligen livnära sig via andra intäkter. Andra alternativ som står till buds blir att upphöra som professionell utövare, alternativt att flytta till Stockholm, Berlin, Köpenhamn eller till någon annan metropol som kan erbjuda en ingång till de sammanhang, scener och branschkontakter som är tillräckligt vitala för att kunna verka konstnärligt över tid.

Problematiken beskrivs även i utredningen *Konstnär – oavsett villkor*:

”Utredningens kartläggning visar att de professionella konstnärerna i dag inte fullt ut kan försörja sig på sin konstnärliga verksamhet utan måste komplettera med andra inkomster. Vägar som anges för att förbättra konstnärernas villkor är att främja efterfrågan och vidga arbetsmarknaden, främja förmedling och konstnärernas länkar till publik och marknader [...] Det finns ett brett spektrum av åtgärder inom olika politikområden som kan bidra till att underlätta för konstnärerna och förbättra deras förutsättningar att vara yrkesverksamma och verka professionellt.”

Om vi ser på förutsättningarna gällande synliggörandet av fältet i Västra Götaland uppstår frågeställningar som: Hur tillgängliggörs information om det som görs inom det fria musikfältet? Var kan publiken få reda på information om var ett arrangemang sker och när? Finns det i dagsläget några bredare sammanhang där en mer samlad info presenteras, eller är allt hänvisat till isolerade grupperingar inom sociala medier? Hur ställer vi oss egentligen till att publik som inte har tillgång till vissa kanaler därmed utestängs från nya musikaliska upplevelser? Hur skulle aktörerna effektivare kunna nå ut, till både befintlig och ny publik och hur ges olika medborgare tillgång till vad som sker inom den fria musiken/kulturen?

I utredningen *Musiken i Västra Götaland* citeras representanter från fältet, ”*Tänk på det fria musiklivet!*”[...] “*Det finns så många bra musiker som får spela alldeles för lite. Hur kan man stötta dem på ett bra sätt så att det som produceras kan synas mer?*” Utredaren Eric Sjöström skriver vidare: “*Flera organisationer inom musikområdet får stöd i första hand inte för att se till att levande musik möter åhörare, utan för att främja att sådana möten äger rum. Främjandeinsatser syftar till inte bara få fler personer att ta del av en konstform och öka bredden av utbudet och mängden, men också att synliggöra musiken genom programverksamhet och informationsspridning.*”

Sjöström anger att vissa aktörer erhåller ett stöd för att synliggöra musiken, vilket sker i begränsad omfattning. Men bristen på regional samordning leder till en fragmentering, där arrangörerna till stor del enbart når en isolerad och i många fall kanske redan övertygad målgrupp. Vilket resulterar i svårigheter att nå en bredare publik. Ur ett publik- och demokratiperspektiv är det faktum att det saknas en samlad regional översikt – en uppdaterad guide – en stor brist i relation till den stora mängd professionella arrangemang som genomförs på löpande basis. Detta gäller såväl på ett lokalt som på ett nationellt och internationellt plan. Det saknas även i informationsledet – mellan skapare/utövare, arrangörer och publik – en gemensam kanal för att löpande informera om och därmed synliggöra

och tillgängliggöra de musikaliska uttryck som oftast inte finns tillgängliga via mainstreamkanaler.

En grundfråga för den här förstudien blir därför: Vems ansvar är det att synliggöra det fria musiklivet i Västra Götalandsregionen på ett bredare strukturellt plan, och hur bör det göras?

Vi som har tagit initiativet till den här förstudien är Göteborg Artist Center och Producentbyrån, två aktörer med en lång och gedigen kunskap inom musikområdet kring strukturella regionala utvecklingsprojekt, festivalproduktion, stödjande insatser vad gäller enskilda utövare, publikutveckling mm.

Läs mer om Göteborg Artist Center på: www.gac.se

Läs mer om Producentbyrån på: www.producentbyran.se

2. SYFTE, MÅL, METOD OCH AVGRÄNSNINGAR, DEFINITIONER OCH MÅLGRUPPER

Syfte

Syftet med förstudien har varit att genomföra en enklare genomlysning av regionens professionella fria aktörer verksamma inom kammarmusik, jazz, världsmusik, elektronisk musik/ljudkonst och olika sinsemellan genreöverskridande uttryck. Samt att i dialog med dessa aktörer diskutera möjliga vägar framåt vad gäller att synliggöra deras respektive verksamheter för en bredare publik. Syftet i ett längre perspektiv är att samlat kunna presentera hela fältets aktörer och skapa möjligheter för att visa upp den omfattande mängd och det stora antal musikupplevelser och ljudande konst som Västra Götaland och dess utövare uppbringar och kan erbjuda. Arbetet syftar inte minst till att undersöka förutsättningarna hos de regionala aktörer som inte har tillgång till de nätverk som aktörer i Göteborg i viss mån redan besitter.

Mål

Målet har varit att studera goda exempel och att i dialog med fältets aktörer undersöka och resonera kring hur man på sikt kan synliggöra aktörerna verksamma inom fältet och deras respektive verksamheter. Om att nå en ökad spridning och att synliggöra olika musikaliska uttryck till en bredare allmänhet för att därmed generera en större publik. Om möjligheten för utövare att komma i kontakt med andra utövare i regionen och undersöka hur man på ett enklare sätt kan nå ut till de regionala arrangörerna med målsättning om att kunna skapa fler arbetstillfällen, en större konstnärlig genomströmning i hela regionen samt på sikt ett breddat konstnärligt utbud. Ett generellt mål har varit att öka medvetenheten kring vilka som utgör en betydande del av Västra Götalandsregionens musikaliska infrastruktur inom det fria musiklivet samt att formulera möjliga förslag till utveckling på området.

Metod och avgränsningar

– Regional genomlysning

Vi har genomfört en regional genomlysning över festivaler, konsert- och arrangörsföreningar, scener, konstföreningar och konsthallar, kulturföreningar, bibliotek, folkhögskolor och kulturskolor som alla på något sätt skulle kunna vara intressanta eller relevanta för det fält som vi här vill undersöka. I ett eventuellt nästa utvecklingssteg bör en mer heltäckande översikt göras. I tillägg till genomlysningen har vi genomfört en enkätundersökning kring förutsättningarna att verka som fria musikarrangörer i regionen. Enkäten har skickats till sammanlagt 24 regionala aktörer och av dessa har vi fått in 11 svar. För att få ett så neutralt material som möjligt att arbeta med har vi valt att anonymisera enkätsvaren.

– Intervjuer och samtal

Vi har mellan oktober 2018 och januari 2019 genomfört 11 intervjuer och samtal med aktörer verksamma inom det fria musiklivet i regionen eller aktörer som på ett eller annat sätt har i uppdrag att främja och samverka med det fria musiklivet i regionen. Intervjuerna har genomförts antingen via mail, telefon eller som ett fysiskt möte i de fall då detta har varit möjligt. De intervjuer som har genomförts via mail har utgått från en i förväg uppställd mall bestående av ett antal öppna frågor. Dessa frågeställningar har även utgjort diskussionsunderlag för de övriga samtal som vi har fört, men då med en öppnare och mer resonerande karaktär. Vi har samtalat med och intervjuat professionella arrangörer. Vidare har vi träffat regionala instanser och organisationer med uppdrag att verka för det fria musiklivet och representanter för regionala projekt med utgångspunkt i både konstnärlig utveckling, samverkan med civilsamhället och samverkan mellan fältets aktörer.

– Kalenderier

En del av arbetet har varit att undersöka hur 12 befintliga kalenderier arbetar och drivs. I urvalet har ambitionen varit att få med en spridning vad gäller geografiskt område; från lokalt till regionalt, nationellt och nordiskt. Vi har valt att ta med kalenderier som har en utpräglad kulturprägel, specifikt riktade mot scenkonst av olika slag, men även sådana som fungerar mer turism- och besöksorienterade och där utbudet även inkluderar t.ex. idrottsarrangemang och restaurangbesök. Insamlingsarbetet har till största del genomförts via mailutskick där representanter för varje kalendarium fått besvara ett antal frågor, både av mer allmän karaktär och mer specifika för respektive kalendarium. Ett mindre antal intervjuer har hållits per telefon.

– Rapporter

Vi har ställt kommentarer och resonemang i relief till ett 20-tal i ämnet relevanta offentliga dokument och rapporter som nationella mål, regionala kulturplaner, utredningar, gemälen etc. vilka finns listade i referensdelen.

– Övriga avgränsningar

Vi har huvudsakligen valt att inte intervjua bidragsgivande instanser och att främst fokusera på att relatera existerande förutsättningar inom producerande led, arrangörer och främjande aktörers verksamhet till de bidragsgivande instansernas riktlinjer och styrdokument.

Arbetet har avgränsats i tid, med ett internt planeringsarbete under augusti och september. Därefter, från oktober till februari, insamling av material och underlag, regional genomlysning och tillhörande enkätutskick, intervjuer, undersökning av kalenderier, bearbetning av insamlat material, samt under februari-mars ett sammanfattande av och sammanställning av slutligt material.

Vi har i ett tidigt skede valt bort resor både regionalt, nationellt och nordiskt eftersom det skulle bli alldeles för tids- och resurskrävande i relation till givna ekonomiska ramar.

En svårighet med tillvägagångssättet – intervjuer med fältets aktörer – är att många har väldigt lite tid att avsätta till det som inte är direkt relaterat till kärnverksamheten. Problematiken har vi haft med oss in i arbetet, men vi har ändå ansett att ett antal intervjuer med fältets aktörer varit nödvändigt för att kunna dra relevanta slutsatser kring behov, mål och möjligheter.

Definitioner

Med fria professionella aktörer syftar vi på arrangörer, musiker, ensembler, tonsättare och producenter som ofta verkar utanför de regionala strukturer som finns hos större institutioner. De utgör inte heller en naturlig del inom traditionellt sett mer kommersiella kanaler och aktörernas verksamheter bygger till stor del på ideella insatser av olika slag.

Dock ska det påpekas att ett så här pass mångfacetterat fält inte med lätthet låter sig definieras. Det handlar om aktörer som rör sig mellan att själva vara både arrangörer och utövare, och där distinktionen mellan de musikaliska uttryck som aktören väljer att arbeta med eller presentera till sin natur är flytande och föränderliga över tid. Som ett illustrerande exempel kan vi citera Jesper Eng och David Karlssons utredning *”Mellan noise och notställ” – Om samtida konstmusik i Västra Götalandsregionen*, som publicerades i mars 2017:

”Det svårdefinierade fält som är den samtida konstmusiken består av ett antal roller eller funktioner. Här finns tonsättare och kompositörer (upphovsmän), musiker och instrumentalister (utövare), konsertarrangörer, festivaler, bokare och managementbolag, skivbolag, media (digitala och analoga) samt ett stort antal institutioner (statliga, regionala och kommunala). Slutligen finns ett antal olika föreningar och förbund som samlar och engagerar olika delar av fältet. Kännetecknande för fältet är att många verksamma samtidigt innehar olika funktioner, dvs att samma individ ofta har flera olika roller.”

Målgrupper

Målgruppen för den här förstudien har dels utgjorts av aktörerna inom det fält som vi har velat belysa – professionella fria utövare, producenter och arrangörer inom musikalivet i Västra Götalandsregionen samt av representanter från främjande verksamheter som Musikcentrum Väst (MCV), kommunalförbund och Kultur i Väst. Målgruppen har också utgjorts av Västra Götalandsregionens kulturnämnd, koncernavdelning kultur samt politiker och tjänstemän på lokal nivå i Västra Götalandsregionen.

Arbetet har syftat till att se på och undersöka lösningar eller idéer som kan rikta sig till aktörer och publik över hela Västra Götalandsregionen, och i förlängningen även en nationell och internationell publik. I ett vidare utvecklingsarbete är således publiken en viktig målgrupp, men vi har valt att inte inkludera det perspektivet i det här arbetet. I ett nästa utvecklingssteg bör även publikens önskemål och behov belysas.

3. REGIONAL GENOMLYSNING

Vi har genomfört en regional genomlysning med fokus på aktörernas arbete med målgrupper, om vilka informationsplattformar de använder, möjligheter och hinder för att verka som fri aktör inom regionen och hur de ställer sig till en eventuellt samlande plattform för synliggörande av det regionala fria musiklivet.

Kommunikation

De allra flesta använder sig av sociala medier i någon form och nästan samtliga av de tillfrågade har svarat att de använde Facebook. Det är dock oklart om det är deras personliga Facebooksida som avses eller om det handlar om genrespecifika grupper eller sidor kopplade till den egna verksamheten. Andra sociala plattformar som har nämnts är t.ex. Instagram och YouTube.

Även hemsidor används frekvent, både vad gäller utövarnas egna hemsidor och arrangörers hemsidor. Om det i tillägg finns externa genrerelaterade övergripande och/eller främjande hemsidor används dessa i den mån det är möjligt. Många annonserar, både i traditionell dagspress och på diverse kalendarier och en relativt stor andel använder sig av affischering för att nå ut lokalt.

Som andra aktiva kommunikationsvägar nämns mailutskick och nyhetsbrev, personliga kontakter och ”buzz marketing” dvs. där det mer handlar om att skapa en viral spridning av ett arrangemang.

Målgrupper

Generellt har de flesta angett att deras målgrupper är de som är redan är intresserade av musik eller kultur på något sätt. Här anges ”*alla som är intresserade av livemusik*” och ”*musik/kulturintresserade människor*”. Vidare riktar aktörerna sig även till de som specifikt är intresserade av just den eller de genrer som aktörerna verkar inom eller presenterar.

Möjligheter och begränsningar

Att verka som fri musikaktör inom regionen medför både möjligheter och begränsningar, framförallt rörande frågor om strukturer och finansiering.

Vad gäller faktiska scener finns det goda möjligheter, men då det ofta handlar om att aktörerna måste hyra en kostsam lokal blir ekonomin en påtaglig faktor. Vissa scener är för dyra för att ett arrangemang ska kunna genomföras, vilket utgör ett hinder för arrangörer och i förlängningen utövare och publik. Kyrkan är fortsatt en betydande aktör som scen, men en kontext som inte passar för alla uttryck. Någon aktör efterfrågar även ett större samarbete mellan kulturskolorna och de fria utövarna.

Det finns generellt goda möjligheter för att verka som fri aktör, framförallt på en amatör- eller hobbynivå. Men problem uppstår för professionella musikutövare och arrangörer. Det upplevs som svårt att få yrkesmässiga engagemang, ofta förväntas det dessutom av utövare att spela gratis eller ”på dörren”, där gaget utgörs av en procentuell del av en entréintäkt, i direkt relation till publikstorlek och arrangörens förmåga att attrahera en publik. Att en stor del av medierapporteringen är fokuserad på arrangemang som sker i Göteborg skapar ytterligare hinder för synlighet. Det innebär i praktiken att professionella produktioner som arrangeras utanför Göteborg inte finns eller syns där ”*den största makten, publiken och pengarna finns*”, dvs. i Göteborg. På många platser finns det dock en relativt stark lokalpress.

Vi kan konstatera att det främst är ekonomin som utgör ramarna för vad de fria aktörerna har möjlighet att genomföra. Att det inte finns ett regionalt arrangörsstöd upplevs som ett problem. Om aktörerna överhuvudtaget ska kunna genomföra professionella arrangemang handlar till stor del om kommunens och/eller statens goda vilja, samt i de fall där det eventuellt finns möjlighet att erhålla medel från fonder eller andra privata finansiärer. Att verka projektbaserat gör det svårt att

bygga upp en långsiktig och stabil relation till sin publik. I en verklighet där en stor del av arbetet genomförs på ideell basis upplevs dessutom processen med att söka stöd ofta som ett komplicerat och försvårande moment som tar tid från kärnverksamheten.

En samlande digital plattform

En stor del av respondenterna uttrycker ett behov av en samlande plattform. Det bör vara en plattform som är funktionell och enkel att använda, där utövare och arrangörer själva kan lägga in information och material, och som fungerar för både aktörerna inom branschen och gentemot en publik. Plattformen bör även kunna erbjuda biljettförsäljning, inklusive personal som arbetar redaktionellt och med att marknadsföra arrangemang mot en bred publik. Här efterfrågar flera aktörer hjälp vad gäller marknadsföring. Aktörerna ser behovet av en ”bred” sida som samlar flera kulturuttryck och som har ett regionalt perspektiv, men där det ska vara enkelt att filtrera. Det finns förslag kring att skapa en gemensam Facebooksida för de fria aktörerna, ett forum där aktörer kan dela med sig av vad som är på gång och som också kan fungera som en resurs för band och artister som söker spelningar i regionen. Samt tankar om att Kultur i Väst skulle kunna utgöra en plattform, öppen för fria musikaktörer. Behovet av en samlande plattform med syfte att synliggöra det fria musiklivet i regionen är med andra ord stort.

4. INTERVJUER OCH SAMTAL

För att få en uppfattning om fältets behov har vi valt att intervjua och samtala med professionella aktörer såsom utövare och arrangörer. Vi har även träffat regionala instanser och organisationer med uppdrag att verka för det fria musiklivet och representanter för regionala projekt med utgångspunkt i konstnärlig utveckling, samverkan med civilsamhället och samverkan mellan fältets aktörer.

Arbetet har främst fokuserat på synliggörandet, med tillhörande konstbildning, som en av grundförutsättningarna för aktörerna att kunna verka. Om utmaningen att nå en bredare publik och starkare relevans i samhället, om nuläge och behov. Kommentarer om synlighet och marknadsföring betonar ofta vikten av ett informerande och kunskapsbildande arbete. Men resonemangen i de samtal som vi fört tangerar även naturligt andra närliggande behov hos aktörerna, kopplat till förproduktion.

Behoven från aktör till aktör skiljer sig självfallet åt på detaljnivå, men är i många fall snarlika i det stora hela. I de samtal vi har fört har vi kunnat se mer eller mindre tydliga linjer och vi har därför valt att gruppera nedanstående sammanställning enligt detta. Vi har valt att i det här skedet inte exkludera någon aktörs röst, även om vissa behov och mål endast uttrycks av någon enstaka eller ett fåtal aktörer. Sammanställningen inkluderar även ett antal reflektioner och tankar från oss.

Strukturer och resurser

Många av de vi har talat med lyfter fram vikten av ett starkt och professionellt arrangörs- och producentled. Det betonas att själva arrangörskapet måste uppvärderas. En fråga som poängteras är vikten av långsiktighet. En aktör uttryckte det som att: *"Utan arrangörskap, inget musikliv."* Aktörerna menar vidare att det behövs riktade satsningar i form av workshops och fortbildningar för att stärka de fria arrangörerna. I utredningen *Konstnär - oavsett villkor* skrivs bl.a. att:

”All konst är inte omedelbart tillgänglig, utan kräver ofta förkunskaper hos publiken. När det förmedlande ledet försvagas riskerar det att uppstå en negativ spiral där ett ökat avstånd mellan konst och publik i förlängningen också försvagar konstnärernas försörjningsmöjligheter.”

Det finns i dagsläget inget regionalt arrangörstöd för de som presenterar musik för en vuxenmålgrupp från 20 år och uppåt. Däremot finns det ett arrangörstöd för de som programlägger för barn mellan 3-19 år. Utöver detta finns det enbart stöd till utvecklingsprojekt att söka. Detta kan både härledas till övergripande principer om att kommunerna har det grundläggande offentliga ansvaret och basfinansieringen för det lokala kulturlivet samt till regionens kontinuerliga stöd som fokuserar på främjande mål och inte på produktion.

Olika projekt och satsningar har genomförts som syftar till att i samverkan verka för och lyfta de fria utövarna och arrangörerna i regionen. Under 2016 genomfördes exempelvis MCV-satsningen Ny Musik Nu – ett samarbetsprojekt med stöd från Musikverket och Västra Götalandsregionen – mellan MCV och tio fria arrangörer i regionen. Projektet syftade till att stärka genrer inom nutida/ experimentell musik kvalitativt och ekonomiskt, samt synliggöra möjligheter och utmaningar genom gemensamt kunskapsutbyte och nätverk. Mellan 2011-2017 var både GAC och Producentbyrån involverade i att förprojektera och senare arbeta med och driva Resurs Ny Musik (RNM). Detta var en satsning på den nya musiken som bl.a. lade grunden för det som senare kom att bli RePublik (Kultur i Västs centrum för publikutveckling).

Möjligheter till fortsatt stöd för olika främjandeinitiativ på både regional och statlig nivå är svårt, och handlar oftast om att skapa helt nya och förändrade utvecklingsprojekt, inte om att samfällt stärka, utveckla och förädla befintliga strategier och satsningar eller att verka för långsiktighet och hållbarhet. Även om satsningar från det fria kulturlivet kan ha formulerade hållbara och långsiktiga mål, verkar det finnas begränsat utrymme och lite incitament för uppföljning eller vidare samverkan och dialog mellan bidragsgivande instanser och initiativtagande organisationer.

Detta förstärker en känsla av hopplöshet hos aktörerna om att inget i praktiken går att förändra på ett strukturellt plan över tid. Projektmedel delas ut, men oftast utan långsiktiga syften eller med hållbara effekter. Klart är att den projektbaserade verkligheten, med stor del ideellt arbete, som många av regionens fria musikarrangörer lever i är långt ifrån önskvärd.

Strukturerna för den svenska modellen vad gäller bidragsfördelning är inte alldeles enkla att överblicka och förstå. Kultursamverkansmodellen sattes 2011 för att skapa ett ökat utrymme för regionala prioriteringar och variationer. I modellen anges att:

”Den statliga och den regionala nivån har gemensamma mål: att ge alla invånare möjlighet att ta del av ett varierat kulturutbud präglat av förnyelse och kvalitet. Den kulturella infrastrukturen och mångfalden ska främjas och kulturskaparna i hela landet ska kunna utveckla sitt konstnärskap.”

Kultursamverkansmodellens mål och syfte korrelerar dock hittills inte helt med praktiken i Västra Götalandsregionen, där en tung finansiering av institutioner och stora uppbundna medel i förvaltning slukar de huvudsakliga medlen, och där relativt liten del fria medel finns tillgängligt för att kunna säkerställa ett varierat utbud. Myndigheten för Kulturanalys ger sin reflektion om detta i Kulturanalys 2019:

”Kulturanalys bedömer att det finns en diskrepans mellan förväntningarna på kultursamverkansmodellen och det faktiska regionala friutrymmet [...].”
”Den svårförändrade institutionsstrukturen gör att friutrymmet finns inom ramen för andra statliga bidrag och satsningar som utvecklingsmedel och specialdestinerade statliga bidrag. Kulturanalys ser ett behov av att se över relationen mellan kultursamverkansmodellen och andra statliga satsningar i syfte att skapa större manöverutrymme för kulturpolitiska aktörer på olika nivåer.”

Prioriteringar och synliggörande

Flera av de som vi har pratat med lyfter vikten av att synliggöra det fria musiklivet i Västra Götalandsregionen. Inte bara gentemot branschen i stort eller mot den presumtiva publiken, utan även gentemot politiken och tjänstemännen. De fria utövarna synliggörs inte heller nämnvärt i de regionala kulturplanerna. I regionens kulturplan 2016-2019 anges:

”Västra Götalandsregionen äger två internationellt erkända musikinstitutioner – Göteborgsoperan (GO) och Göteborgs symfoniker (GSO) – som utöver sina huvudscener i Göteborg har ”andra-scener” i regionen, GO i Skövde och GSO i Vara. Dessutom spelar Vara konserthus en nationell roll med sin breda residensverksamhet.”

Vad gäller kopplingar mot det fria musiklivet nämns MCV som artistförmedling och att *”Musiklivets aktörer i regionen präglas av en stark vilja att öka den konstnärliga kvaliteten och att angå fler invånare.”*

Mer än så konkretiseras inte det fria musiklivet. Att fokus läggs på att prioritera tre institutioner, utan att vidare nämna någon fristående aktör från det fria musiklivet eller verksamhetsmässig omfattning, bidrar till ett anonymiserande och en bibehållen låg status sett ur ett kulturpolitiskt perspektiv. Vi inser att det primärt kan ses som svårt att lyfta enstaka fria aktörer och att Västra Götalandsregionen därför väljer att helt fokusera på verksamheter som uppstår fasta stöd. Men den slutliga effekten av detta blir ett fortsatt osynliggörande och marginaliserande av hela det fria kulturlivet. Det leder vidare till ett bibehållande av rådande strukturer och att kulturpolitiska mål om förnyelse, utveckling och konstnärlig spets inte prioriteras och därmed sätts på ekonomiskt undantag.

Samverkan

En tydlig röd tråd som löper igenom det stora flertalet av de samtal och intervjuer som vi har genomfört är behovet av samverkan av olika slag. Dels vad gäller att öka flödet och samverkan mellan de regionala arrangörerna, men även samverkan med lokala verksamheter och grupper.

Här finns exempelvis Knutpunkt Nefertiti som är ett regionalt nätverk som samverkar för att stärka arrangörer och föreningar inom främst facket jazz- och improvisationsmusik i Västra Götalandsregionen. Det handlar om att stötta, inspirera och möjliggöra utifrån de önskemål och behov som de fria arrangörerna uppvisar. Nätverket har fått arrangörernas förtroende och är förändringsbenäget utifrån uppkomna behov och arbetar med streaming av konserter för att nå en bredare målgrupp. Diskussioner förs även om ett gemensamt programråd samt att öka olika stödinsatser och arbeta med kompetensutveckling till arrangörerna inom web, ljudteknik, ansökningar etc. Arrangörer från angränsande eller helt andra genrer har också anslutit sig till nätverket, och det är nog inte otroligt att anta att fler kommer att visa sitt intresse för samverkan med Knutpunkt.

Vissa efterfrågar ett gemensamt regional biljettsystem för de fria arrangörerna, utövarna och scenerna i Västra Götalandsregionen. Det diskuteras även om och hur det eventuellt skulle kunna samlas kring genrespecifika hubbar, som exempelvis Knutpunkt Nefertiti, för erfarenhetsutbyte och andra samarbeten och det ses gärna en större samverkan i form av t.ex. informationsspridning och gemensamma programutskick. I det sistnämnda fallet handlar det både om att informera om vad som sker hos de olika arrangörerna, men även om att undvika krockar vad gäller bokningar och arrangemang.

Aktörerna ser positivt på samordnande initiativ och anger Teaterstråket i Göteborg och Konstrundan som goda exempel och efterfrågar en större samverkan mellan det fria musiklivet och utbildningar av olika slag. Ett flertal poängterar vikten av en samlande neutral part.

Det finns övergripande och främjande strukturer att luta sig mot (här nämns bl.a. RANK, MCV och till viss del Kultur i Väst), men det efterfrågas ett mer aktivt arbete från dessa instanser. Sett ur ett historiskt sammanhang pekas det även på hur nedläggningen av Rikskonserter samt Kultur i Västs ändrade arbetssätt, där de inte längre förmedlar och subventionerar musikproduktioner, till viss del har försvårat arbetet för ett antal av regionens musikarrangörer.

Ett flertal aktörer önskar fler och mer långsiktiga satsningar kring musikresidens och communityprojekt som låter det lokala – kulturbranschen såväl som civilsamhället – möta och samverka med den konstnärliga spetsen. Här handlar det om att från regionalt håll se och uppmärksamma vikten av att stödja och lyfta inspel från det fria musiklivet för att på så vis kunna stärka lokala samverkansinitiativ.

Förankring

Vikten av att det som arrangören presenterar är en del av civilsamhället är genomgående i nästan alla de intervjuer som vi har gjort. Det handlar om ett förtroendeskapande gentemot befintlig och presumtiv publik och ett aktivt uppsökande arbete där civilsamhället inkluderas i det som sker och till olika grad även bjuds in att bli en del av det som sker, antingen via samarbeten av olika slag eller som en del av arrangörsföreningarnas arbete. Det kan handla om ett aktivt uppsökande arbete gentemot skolor och fritidsgårdar eller liknande. Om, som tidigare nämnt, att det lokala får möta och interagera med den konstnärliga spetsen eller om att förankra det konstnärliga innehållet lokalt eller andra liknande satsningar.

Arrangörerna trycker på vikten av att *"finnas där publiken finns"* för att därigenom koppla det man arbetar med till den omgivande sociala sfären. Här är den direkta dialogen ett viktigt verktyg för att både nå en publik och förankra det som görs. Kraften i det mellanmänniska samtalet kan inte underskattas vad gäller att bygga varaktiga relationer mellan en arrangör och dess publik och/eller samarbetsparter.

Många av de vi har intervjuat har definierat sina målgrupper i termer som *”föräldrar med barn”*, *”intresserade unga och vuxna”*, *”allmän målgrupp”* och *”ibland barn och unga i skolprojekt”*. Det som bitvis saknas för att få en bredare förankring är just ett aktivt arbete och en breddad kunskap kring hur det går att arbeta riktat både med befintliga och nya målgrupper. Vilket även kommer fram i parallella diskussioner kring andra frågor som rör kommunikation, den fysiska platsen och logistiska strukturer.

Det efterfrågas mer kunskap, verktyg och resurser – både i form av finansiella medel och personella resurser – för att arbeta aktivt med publikutveckling på en strukturell nivå såväl som på individnivå. Tyvärr hamnar detta arbete ofta långt ner i prioriteringsordningen hos arrangörerna, något som bottnar i att en stor del av arbetet genomförs på ideell basis. Att huvudfokus därför blir frågor som rör det konstnärliga innehållet och i andra hand rent logistiska och produktionsmässiga frågor.

Kommunikation

Det digitala kommunikationsarbetet sker till stor del antingen via den egna hemsidan eller via en handfull sociala plattformar som Facebook och Instagram. Till viss del görs riktade pressreleaser i den mån arrangören har tid. Den enklaste och mest använda formen för digital kommunikation är att skapa och bjuda in till events på Facebook. Baksidan av detta är en informationströtthet som börjar märkas allt mer, där den stora mängd arrangemang som dagligen syns i ens flöde blir överskådligt och därmed reduceras till att endast bli en del av det digitala bruset. Dock ska påpekas att det finns en positiv inställning till olika former av digitalisering generellt, både vad gäller kommunikation av vad som sker, streaming av arrangemang och liknande satsningar.

Kanske som en reaktion mot det konstanta digitala flödet så ser fler och fler positivt på de möjligheter som mer traditionella mediekanaler innebär.

Att få med ett arrangemang i t.ex. GP-guiden kan resultera i fler besökare, ett förhandsreportage likaså. Den problematik som uppstår i relation till detta är att många etablerade tidningar under de senaste åren har kraftigt skurit ner på sina redaktioner och därmed även sin kulturbevakning, vilket delvis har lett till en utarmning vad gäller initierade och intresserade skribenter inom kulturområdet. I den konstnärspolitiska utredningen *Konstnär - oavsett villkor* pekas t.ex. på att:

”Ett flertal av de konstbildande aktörerna har tvingats minska sin verksamhet, vilket i förlängningen påverkar arbetstillfällena för konstnärer och den allmänna konstbildningen i samhället i stort. En oro finns att kritiken som publiceras i våra större medier har fått sämre ekonomiska förutsättningar och får mindre utrymme. Frånvaron av en kvalificerad kritik riskerar att leda till en minskad förståelse för konst och en ökad distans mellan konstnärerna och deras publik.”

Det är dock fortsatt ett faktum att traditionell annonsering upplevs som bortkastade pengar av de fria aktörerna. Även affischering upplevs till stora delar som ineffektivt. Dock kan det funka i mindre städer eller när det görs riktade satsningar och affischeras på platser där aktörerna förutsätter eller antar att deras presumtiva publik finns.

Ett antal aktörer uttrycker en stark önskan om en central funktion som har till uppgift att verka för att synliggöra det fria musiklivet i regionen. Här önskar de se en dedikerad och initierad kommunikatörs- och redaktörsroll som arbetar med att bevaka det fria musiklivet samt att sprida information, bevaka och lyfta arrangemang, bredda perspektiven och synliggöra det som sker både för publiken och för branschen i stort, lokalt, regional och nationellt. Eller som en aktör formulerade sig: *”Vems jobb är det egentligen att synliggöra det fria musiklivet i Västra Götalandsregionen?”*.

Andra vill inte ha ytterligare en regional satsning på ett gemensamt kalendarium. *”Jag vill inte se en till gemensam internetkalender/plattform-projekt som kostar massor och som går i graven sen för det är ingen som använder det.”* Ett eventuellt gemensamt regionalt kalendarium måste för att det ska fungera vara enkelt att hantera för arrangörerna, och det måste relativt snabbt kunna visa upp en effekt som är värd insatsen både vad gäller kostnaden för satsningen i sig, såväl som i relation till arrangörernas arbetsinsats med att förse det med material såsom text, bilder, länkar mm. Det uppstår även frågor kring eventuella kriterier för att få vara med i ett sådant här kalendarium.

Den fysiska platsen

Hur musik både presenteras och tas emot har till stor del att göra med den faktiska fysiska platsen. Dels handlar det om perspektiv som ifall lokalen eller lokalerna är akustiskt lämpliga för den musik som presenteras, men även om de konnotationer som en specifik plats eller arena bär med sig och de sociala koder – faktiska och imaginära – som både platser och olika konstnärliga uttryck medvetet eller omedvetet reproducerar. Här ställs också behovet av centrala scener mot viljan och fördelen av att röra sig fritt mellan olika scener och rum mot varandra.

Som fri arrangör finns en rad praktiska frågor att förhålla sig till. Vilka lokaler som faktiskt är lediga, om de är tillgängliga för den publik de riktar sig till, samt självklart den ekonomiska verkligheten kring vad arrangörerna faktiskt har råd med. Men här finns även ett geografiskt perspektiv. Till viss del gäller detta arrangemang som sker i Göteborg, men framförallt för aktörer som arbetar med ett större upptagningsområde inom Västra Götalandsregionen. Här blir det ofta en fråga om logistik, om möjligheter, brister och huruvida det går att ta sig till och från spelstället med kollektivtrafik. För att kunna locka tillrest publik krävs det goda förbindelser, något som bitvis saknas och som några av aktörerna lyfter som ett hinder.

I en stad som Göteborg finns ett större antal scener att tillgå, medan det på mindre orter ofta finns ett begränsat utbud, ofta kopplat till en central plats i form av ett lokalt Folkets hus samt i tillägg diverse initiativ och satsningar från lokala eldsjälar. Aktörer som verkar på mindre orter ser detta både som en fördel och som ett hinder. Fördelen är att den centrala platsen är allmänt ”känd” och därmed etablerad i folks medvetande som en plats där det återkommande sker arrangemang. Hindret utgörs av att den eller de lokaler som finns till hands inte passar rent akustiskt för det man vill presentera. Att vara tvungen att flytta runt till olika platser skapar enligt en arrangör fragmentering:

”Avsaknaden av en samlad hub/plats/scen eller stabil arrangör gör [...] att det handlar väldigt mycket om tillfälliga nedslag skapade av olika aktörer, utan tydlig samordning eller gemensam styrt (sic). Mycket är av tillfällig karaktär och hamnar i brist på stabilitet därför ofta i en medieskugga.”

En annan aktör uttrycker dock de positiva aspekterna i att använda sig av olika sorters lokaler:

”Som fri aktör, utan fast scen, som presenterar olika typer av musik, krävs det en flexibilitet i val av lokal beroende på hur man presenterar/inramar ett specifikt arrangemang.”

Platsens betydelse både vad gäller det konstnärliga innehållet och huruvida platsen attraherar en publik kan alltså inte underskattas. En förutsättning är därmed att det finns ett urval av lokaler, med olika akustiska egenskaper att tillgå.

Kopplat till diskussioner om den centrala platsen finns, ur ett Göteborgsperspektiv, tanken om en egen scen eller musikhall för det fria musiklivet. Detta skulle vara en plats där det fria musiklivet kunde samlas under ett tak, där det finns en befintlig infrastruktur vad gäller t.ex. teknik, repetitionslokaler, instrumentförråd och marknadsföring.

En egen scen eller plats av det här slaget skulle då skapa bättre förutsättningar för arrangörerna och frigöra tid från mer administrativa frågor gällande lokalhyra, transporter mm. samt skapa mer tid för frågor som rör det rent konstnärliga innehållet och curatorskapet.

Andra framgångsfaktorer

Utöver alla de aspekter och variabler som vi redan har redogjort för så finns det naturligtvis en mängd andra perspektiv som spelar in, exempelvis hur det program som arrangörerna väljer att presentera tas emot av en publik. Parametrar som konstnärligt urval, veckodag och klockslag spelar in. Ytterligare faktorer är kostnad, eventuella konkurrerande arrangemang, lokalens förutsättningar vad gäller tillgänglighet, akustik, logistik, service mm. Listan är lång.

Fyra förslag och idéer från fältet

Utifrån de samtal som vi har fört har vi kunnat ta fasta på fyra konkreta förslag som har uttryckts antingen av en enskild aktör eller av ett flertal.

1. Fortbildning inom publikutveckling

För att utveckla arbetet kring målgrupper och kommunikation så bör det adderas handfasta insatser i form av t.ex. praktiska workshops istället för stora publikutvecklingskonferenser. Generellt är intrycket att arrangörerna vill arbeta brett med både befintliga och nya målgrupper men att verktygen bitvis saknas. Bristen på ett målinriktat och fokuserat publik- och målgruppsarbete resulterar ofta i svepande formuleringar kring att det som presenteras är för *”en bred och musikintresserad allmänhet”*.

2. Sambandscentral

Detta skulle dels kunna vara en central och tillgänglig plats där det går att köpa biljetter och få information om vad som händer på stadens scener, med ett större fokus på de fria aktörerna. Men det måste även vara en ”digital plats” med ett

aktivt redaktörskap vad gäller att samla in, lyfta och sprida information om det fria musik- och kulturlivet. Här finns resonemang kring att skapa en *”användarvänlig app som verktyg för spridning av info om olika musikarrangemang”* samt tankar kring gemensamma satsningar på annonsering, informationsspridning och ett gemensamt biljettsystem med olika rabatter mellan de olika arrangörerna.

3. Etablera en musikhall i Göteborg.

En samlade plats för ett antal fria aktörer i Göteborg. Detta skulle utgöra en hemmascen, där större fokus kan läggas på det rena arrangörs- och curatorskapet istället för de praktiska frågor kring hyra och logistik som ett ambulerande arrangörskap medför. Frågeställningen här består dels i hur en sådan här satsning ska finansieras, samt om vilka arrangörer som i så fall skulle vara en del av eller ha tillgång till den här platsen.

4. Musikresidens

Ett utvecklande drag skulle kunna vara att etablera musikresidens på ett antal mindre orter/platser i Västra Götalandsregionen. Här handlar det om bredare resonemang kring *”delaktighet, skapandeprocesser, att utövare som kommer till platsen i residens/möten/jamsessions etc kan samverka kravlöst med det lokala är sånt som kan fungera för att engagera medborgare.”*. Inom dansen finns exempelvis Konstnärsnämndens Internationella Dansprogram, i samarbete med Kultur i Väst, redan etablerat på ett antal platser i Västra Götalandsregionen.

5. KALENDARIER

Det finns idag ett stort antal kalendarier – spridda över hela landet – med uppdrag eller syfte att sprida och synliggöra kultur av olika slag. Vi har undersökt hur 12 befintliga kalendarier arbetar och drivs. I urvalet kring vilka kalendarier vi har tagit kontakt med har ambitionen varit att få en spridning vad gäller geografiskt område från lokalt, till regionalt, nationellt och nordiskt.

Som tidigare nämnt har vi valt att ta med kalendarier som har en utpräglad kulturprägel, specifikt riktat mot scenkonst av olika slag, men även ett antal som fungerar mer turism- och besöksorienterade och där utbudet även inkluderar idrottsarrangemang och restaurangbesök. Tonvikt i sammanställningen ligger dock på de kalendarier som har en starkare profil vad gäller kultur och kulturevenemang av olika slag.

Helhetslösningar

Av de olika kalendarier vi har undersökt är det två som sticker ut från de övriga: Kulturpunkten i Göteborg och Kulturcentralen i Malmö.

Här handlar det om kalendarier som har en relativt traditionell form men som särskiljer sig därför att de båda är en fysisk plats, likt en turistbyrå. Kulturpunkten huserar i Stora Teaterns foajé på Avenyn i Göteborg och Kulturcentralen håller till på Södra Förstadsgatan i Malmö.

Båda har verksamhetsstöd från respektive stad och delfinansieras utöver detta via intäkter antingen från provision av biljettförsäljning (Kulturcentralen) eller i form av en administrativ avgift för att sälja biljetter (Kulturpunkten). Kulturpunkten har valt att inte ta ut någon avgift om det handlar om gratisarrangemang och på Kulturcentralen har man valt att ha en glidande skala vad gäller provision relaterat till om det är vuxen- eller barnproduktioner. Men där Kulturpunkten verkar på uppdrag av Göteborgs stad drivs Kulturcentralen som en ideell förening. Endast fria kulturgrupper, med beviljat kulturstöd från Göteborgs Stads kulturförvaltning, kan använda sig av Kulturpunkten, medan Kulturcentralen i Malmö är öppen för alla.

Båda sidorna erbjuder biljettförsäljning direkt via hemsidan samt en öppen anslagstavla som täcker stora delar av scenkonstfältet, inklusive föreläsningar, samtal, workshops mm. Kulturcentralen har 1200 besökare dagligen och 581 registrerade arrangörer. Kulturpunkten säljer ca 30 000 biljetter per år och har ett 30-tal registrerade arrangörer som består av allt från mindre till större grupper och organisationer.

Turism

Här handlar det om mer renodlade besöks- och turismsidor som ägs av respektive stad och som har till uppdrag att locka besökare. De tre vi har tittat på är Goteborg.com, Kalmar.com och Visit Stockholm. Alla tre sidorna är gratis, tar emot tips och låter användare själva lägga in arrangemang. Dessa måste sedan godkännas av personal för respektive sida. Till viss del söker personal själva upp arrangemang som kan vara relevanta för sidans målgrupper. Fokus ligger på evenemang som är attraktiva och lockande ur ett turistperspektiv. Sidorna har en omfattande besöksstatistik, från 1,5-4 miljoner besökare. Som exempel är ca 25% av goteborg.com:s totala antal besökare inne på hemsidans evenemangskalender vilket gör denna till den mest populära delen av sidan.

Det som är positivt med den här sortens sidor är både det faktum att det är gratis för verksamma inom det fria kulturlivet och att det, åtminstone i teorin, är möjligt att nå en både bred och omfattande publik. Sidorna syftar till att generera besök till en specifik stad. Det kulturutbud som syns utgörs till stor del av större och bredare kulturarrangemang, vilket medför att smalare uttryck riskeras att lämnas utanför, alternativt drunkna i ett stort utbud. Den här sortens sidor kan generellt upplevas som för allmänna för det fält som vi vill belysa och det är vidare svårt att härleda eventuella effekter. Dessutom saknas det regionala perspektivet i princip helt och hållet på de sidor vi har tittat på.

Övriga kalendarier

Bland övriga kalendarier är den stora majoriteten gratis att använda, men de olika finansieringslösningarna ser sinsemellan relativt olika ut. Det finns stora skillnader vad gäller upptagningsområde, arbetssätt samt genrefokus. Vi har valt att göra en summarisk översikt över de mest framträdande dragen hos de olika kalendarerna.

Regionalt

Danskalendern drivs av Golddigger Productions och har uppburit stöd från Göteborgs stad under tre år, men finansieras från 2019 med egna medel. Sidan är gratis att använda och fältet sänder själva in den info de vill ska vara med. Förutom kalendariefunktioner arbetar Danskalendern även redaktionellt med att tipsa om sökbara stöd och residens samt ger möjlighet för utövare att lägga upp jobbannonser. Danskalendern verkar regionalt och uppstod ur ett behov inom dansbranschen som efterfrågade en specifik sida för att synliggöra och tillgängliggöra dans i regionen.

Nationellt

Scenkonstguiden utgår från Göteborg men har en nationell täckning. Guiden arbetar redaktionellt och utåtriktat för scenkonstfältet, dock huvudsakligen inte med musik, även om det finns musikarrangemang på hemsidan. Arbetet genomförs med stöd av Västra Götalandsregionen, KulturUngdom och Sensus samt via intäkter från annonsering på hemsidan och i nyhetsbrev. Scenkonstguiden har på relativt kort tid lyckats etablera sig som en stark aktör inom scenkonsten i Sverige, inte minst på grund av Scenkonstgalan, som sedan 2014 har arrangerats i Göteborg.

Allt om Västerbotten lägger främst ut kulturevenemang som Umeå kommun har valt och tar ut en kostnad för att publicera arrangemang. Sidan är privatägd och finansieras med egna insatser samt intäkter för publicering av arrangemang. Gratis i Stockholm startades 2006 för att möta det växande utbudet av grätisevenemang i Stockholm. Sidan är gratis och registrerade användare lägger själva in sina arrangemang. Finansieringen sker via reklamintäkter.

Norden

Danska KultuNaut arbetar nationellt och fungerar som hela Danmarks kulturkalender med bra filtreringsfunktioner och möjligheter för användaren att skapa sin egen kalender, korrigera befintliga arrangemang, göra kartsök mm. Det är gratis att lägga upp arrangemang men sidan har också en betalfunktion som går ut på att den som köper tjänsten ges tillgång till en evenemangskalender på den egna hemsidan som sedan länkas upp mot KultuNauts sida. Sidan har ca 1 miljon besökare i månaden, men då de även vidarebefordrar information till runt 200 externa sidor i månaden finns det inte någon samlad siffra.

Underskog i Norge är en kombination av ett traditionellt kalendarium och en social plattform. De var tidiga med att inkludera just den sociala aspekten av kalendarier, men idag används sidan inte i någon större utsträckning mer än som ett samtalsforum.

Det regionala perspektivet

Både Danskalendern och Scenkonstguiden har ett regionalt upptagningsområde. Detta saknas dock till stor del hos goteborg.com och det saknas helt hos Kulturpunkten, även om viljan om ett regionalt upptagningsområde finns vad gäller Kulturpunkten. Den regionala satsningen Kulturguiden.tv lanserades av Kultur i Väst 2010. Sidan lades ner 2013 på grund av vikande besökssiffror och att den inte användes på det sätt som det var tänkt kopplat till ett ändrat digitalt landskap där bl.a. sociala medier har tagit allt större utrymme. Sedan dess har det inte funnits någon guide eller kalendarium med anspråk på att täcka hela Västra Götalandsregionen utifrån ett renodlat kulturfokus.

Sammantaget utgör de olika kalendarierna i sig ett bitvis snårigt ekosystem. Som aktör verksam i t.ex. Göteborg går det i teorin att medverka i inte mindre än fyra olika kalendarier, beroende på scenkonstnärligt uttryck. Risker med flera olika digitala plattformar är dock att det skapas en splittrad bild som försvårar kommunikation gentemot en publik.

Det medför också merjobb för aktörer som vill synas på alla kalendarier simultant. En problematik är även att nischade kalendarier till stor del endast når en redan initierad publik och att kalendarier med mer heltäckande ambitioner upplevs som strömlinjeformade, där de fria aktörerna riskerar att försvinna i mängden.

En stor del av de fria arrangörer och främjandeorganisationer som vi har intervjuat önskar ett mer aktivt och initierat redaktionellt arbete – inte bara en digital anslagstavla med möjlighet till biljetthantering – något som kräver initierade medarbetare. Det måste också vara enkelt för den enskilda aktören att förse en sida med information och material. Scenkonstguiden är ett bra exempel vad gäller att arbeta redaktionellt och utåtriktat för att stärka den fria scenkonsten. Dock ligger tyngdpunkten på traditionell scenkonst som dans och teater och närbesläktade konstnärliga uttryck.

För att nå en regional förankring krävs aktiva aktörer i form av skribenter, gästcurators, recensenter mm. som kan representera samtliga av regionens 49 kommuner. Risken blir annars att det skapas ytterligare en centralt belägen hubb som saknar koppling till – och därmed relevans för – aktörer verksamma utanför Göteborg. Är målet att inkludera många, så måste fler bjudas in till att bidra.

6. SLUTSATSER OCH UTVECKLINGSFÖRSLAG

Initiativet till denna studie kom till i ljuset av en lång erfarenhet av det fria professionella musiklivets svårigheter att nå synlighet gentemot publik och media, något som många gånger försvårar möjligheterna till att verka yrkesmässigt. Problematiken förstärks även av en ökad huvudstadsdominans med stort avstånd till myndigheter, nationell media, arbetstillfällen och inflytande. I grund och botten handlar det om ett maktperspektiv samt om en obalans i relationen mellan stad och land.

Under arbetet har vi talat med olika representanter för det fria musiklivets förmedling i form av musiker, arrangörer, koordinatörer och kulturutvecklare. Vi har vidare undersökt ett antal befintliga kalendarier som syftar till att presentera och tillgängliggöra kulturarrangemang för en publik. Ambitionen har varit att försöka göra en adekvat analys kring det fria musiklivets omfattning, dess arbetsmetoder och behov; att identifiera goda exempel som går att ta fasta på och att lyfta ett antal utvecklingsförslag.

En grundläggande förutsättning för att regionens fria aktörer ska kunna verka yrkesmässigt är möjligheterna att kunna nå ut till en publik. Antalet aktörer och det utbud som finns inom regionen är enormt stort, men det kommunikativa arbetet om vad som görs baseras i regel på enskilda insatser på mer eller mindre ideell basis, där resultatet av kommunikationen många gånger varken går att mäta och där arbetet med att utveckla nya målgrupper ofta blir eftersatt. Ansvar för att synliggöra det fria musiklivet i regionen kan inte enbart läggas på de enskilda aktörerna. För att fler människor ska kunna ta del av och få syn på allt det som sker i regionen så måste ansvaret ligga på en övergripande och strukturell nivå. Tydligt är att det saknas verkningsfulla samordnande funktioner och plattformar vad gäller spridning och synliggörande.

Vi kan konstatera att fältets fria aktörer efterfrågar tillgång till ett aktivt mellanled i form av ett starkare och väl initierat redaktörskap, där det utifrån en central funktion kan lyftas enskilda arrangemang, synliggöra, problematisera och resonera kring den ljudande konsten och därigenom främja ett bredare spektrum av den fria musiken i regionen. Vi tror att det är fullt möjligt att skapa en samlande central funktion och plats, både digital och fysisk, som kan lyfta och synliggöra alla som är verksamma inom det fria kulturlivet i hela regionen och all den verksamhet som ständigt pågår.

En turistbyrå för den fria scenkonsten

Vi ser att en utveckling av Kulturpunkten i Göteborg skulle kunna vara det som många efterfrågar. Kulturpunkten utgör idag en värdefull resurs vad gäller både biljetthantering och synliggörande för scenkonsten i Göteborg. Med utgångspunkt från de perspektiv som vi har haft med oss i det här arbetet så ser vi dock att denna resurs i nuläget begränsas kraftigt av framförallt två saker: 1) sidan presenterar endast arrangemang som sker inom Göteborg och 2) för att anlita Kulturpunkten måste du uppbära kulturstöd från Göteborgs stad. I tillägg till detta tar Kulturpunkten ut en administrativ kostnad för att hantera arrangemangen, något som ifrågasätts från flera håll. Begränsningarna – och den administrativa kostnaden – handlar med all säkerhet om ekonomiska perspektiv kring hur verksamheten finansieras. Att öppna upp även för aktörer som inte har kulturstöd från Göteborgs stad och arrangemang som sker i hela Västra Götalandsregionen skulle naturligtvis resultera i en ökad arbetsbelastning för de som arbetar med Kulturpunkten, och frågan blir därför vem som skulle finansiera den ökade kostnaden och hur?

Samtidigt som kulturpunkten i sig utgör en resurs så upplever vissa av aktörerna att den för närvarande dock har en alltför stark prägel av teater, vilket medför att både konstarter som musik och även dans drunknar i det utbud som presenteras. Danskalendern tillkom efter önskemål från professionella dansaktörer i regionen, vilka upplevde att de försvann i mängden av teaterföreställningar på Kulturpunkten.

Detta ska även ses i ljuset av genrebundna strukturella skillnader och traditioner där de fria teatrarna många gånger har en egen hemmascen och där föreställningarna oftast visas under en längre period. Den fria musiken saknar med enstaka undantag egna scener, och är av tradition turnerande med i de flesta fall endast ett framförande på respektive plats.

Vi ser fyra viktiga områden som bör utvecklas för att möta de behov som fältets aktörer uppvisar: det regionala perspektivet, ett initierat redaktörskap, användarvänlighet och tekniska möjligheter samt förutsättningar vad gäller den fysiska platsen.

1. Det regionala perspektivet

Det finns ett avsevärt behov av att en ny eller utvecklad plattform blir en regional angelägenhet, där det går att verka för att lyfta kultur från hela Västra Götalandsregionen och inte bara för arrangemang i Göteborg. Vi ser det som en stor poäng med att det inte föreligger något krav att aktören eller verksamheten uppbär kommunalt eller regionalt kulturstöd för att få använda sig av sidans tjänster. Kort sagt en sida som är öppen för alla regionens professionella aktörer verksamma inom scenkonst.

Ett vidgat regionalt perspektiv kan även skapa nya möjligheter vad gäller samverkan. Exempelvis skulle ett antal olika aktörer i en delregion kunna samarbeta kring marknadsföring i ett avgränsat geografiskt område. Här handlar det om att skapa synergieffekter vad gäller synlighet och informationsspridning, mellan arrangörer och till en bredare publik i ett större upptagningsområde. I likhet med KultuNaut kan informationen kopplas upp till den centrala plattform eller funktion som vi beskriver. Den här typen av samverkan kräver dock utrymme för stödstrukturer, med lokal förankring, vad gäller synliggörande.

2. Ett initierat redaktörskap

Som tidigare nämnt uttrycks behovet av ett förmedlande led, knutet till ett samlade västsvenskt kalendarium som riktar sig både till publik och utövare. Men om det inte samtidigt kopplas till ett initierat och aktivt redaktörskap riskerar en sådan satsning att, som i exemplet Kulturguiden, bli irrelevant och överflödigt för att till slut läggas ner i brist på besökare och användare. Det finns däremot goda exempel som Scenkonstguiden som arbetar både med kalendariefunktion, och ett dedikerat och initierat redaktionellt arbete.

För att ytterligare stärka det regionala perspektivet – och därigenom nå en bredare lokal förankring – bör redaktörskapet vara förankrat i hela regionen. Annars riskerar det att bli en ”Göteborgsprodukt”, med för stort fokus på det som sker i Göteborg vilket gör innehållet irrelevant för de aktörer och den publik som verkar och finns i alla andra delar av regionen. Att insamlingen av material, recensioner, artiklar, reportage mm. görs av personer på plats, i någon av regionens alla 49 kommuner. Det skulle kunna arbetas utifrån fokusstäder eller regionala noder genom att etablera lokala ambassadörer i kommunerna och att dessa personer/funktioner skulle fungera som skribenter/reportrar etc. I linje med de regionala stödstrukturer som vi tidigare nämnt skulle det även här kunna genomföras delregionala satsningar kring fortbildning och kompetensutveckling inom publikutvecklingsarbete vad gäller spridning och synliggörande.

Med ett initierat redaktörskap, där vikten av genrekunskap inom de olika områdena musik, dans och teater lyfts, nås en tydligare genrebreddning där alla uttryck, oavsett scenkonstnärlig form, ges lika stort utrymme. Genom att kontinuerligt lyfta de olika konstformerna minskas risken för att olika uttryck försvinner i mängden.

3. Användarvänlighet och tekniska möjligheter

Ett digitalt kalendarium skulle med fördel även kunna utvecklas ytterligare informationsmässigt, exempelvis med olika filter som tidsperiod, geografiskt område och genre. Eller i form av ett mer interaktivt digitalt verktyg som en applikation och/eller med smarta pop-up-funktioner som är tillpassade för användarens egna önskemål.

En guide för Västra Götalandsregionen kan även integreras med information om musikverksamheten i exempelvis Halland, samt parallellt även länkas upp mot liknande informationsplattformar i Köpenhamn, Malmö och Oslo. Med ambition om att underlätta för en större publik i hela sydvästra Skandinavien att upptäcka musik av olika former och besöka olika konsertarrangemang.

4. Den fysiska platsen

Den digitala platsen är i det här sammanhanget en självklarhet. Men det finns, som vi har kunnat uppfatta, även ett behov av en samlande fysisk plats. Tankarna om en scen för den nutida konstmusiken har funnits länge, likaså tankarna om ett scenkonstens hus och om ett centralt beläget kulturhus som skulle kunna rymma både scener, kafé, övningsrum mm. De fria musikaktörerna saknar i princip helt egna scener. Musiken är istället hänvisad till tillfälliga lösningar vad gäller repetitioner och konserter. Men inrättandet av en ny scen för den fria musiken – som kan tillfredsställa många aktörers olika behov – är ett komplext och inte minst kostsamt förslag. En samlande scen innebär i sig en problematik, då olika musikaliska uttryck har olika behov vad gäller t.ex. akustik. En problematik uppstår även om vilka aktörer som skulle kunna ta del av det här huset och dess infrastruktur i form av instrumentresurser, övningsrum, scen mm.

Dock kvarstår behovet av en samlad fysisk mötesplats där den fria musiken – tillsammans med andra scenkonstnärliga uttryck – kan synliggöras för en bredare allmänhet. Det finns en poäng med en centralt belägen plats dit människor vet att de kan gå för att få information kring olika scenkonstnärliga uttryck.

I Malmö finns t.ex. Kulturcentralen som ett bra exempel på detta. I Göteborg har vi Kulturpunkten som idag huserar i Stora Teaterns foajé. Platsen upplevs dessvärre ofta som ”stängd” och dessutom som relativt eftersatt utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Det är inte heller självklart att en uppdaterad version av Kulturpunkten är beroende av att huseras av Stora Teatern, utan skulle lika gärna kunna fungera som en självständig plats. Här finns potential för utveckling vad gäller att skapa en naturlig mötesplats där besökaren kan ta en fika eller en bit mat, lyssna till ett samtal, seminarium eller en konsert i det mindre formatet eller själva sprida information om arrangemang. Kort sagt en tydligare och öppnare mötesplats – där kulturen samsas med den sociala dimensionen – som i egenskap av att i sig vara en attraktiv plats lockar fler människor till att upptäcka ny musik och ny scenkonst.

Att skapa en inbjudande och öppen informationscentral – en turistbyrå för den fria scenkonsten med väl initierad personal som kan ge medborgarna och tillresande till Göteborg en översikt över vad som presenteras i regionen – skulle förbättra möjligheterna och ge den fria musikkonsten en större synlighet i det offentliga rummet, och i förlängningen en ökad status. Ur ett demokratiskt perspektiv skulle det troligtvis bidra till ökad synlighet för det fria kulturlivets utövare och kunna generera större publik, en högre grad av samhällsrelevans och därmed större utväxling för de offentliga medel som investeras i konsten.

7. AVSLUTANDE REFLEKTION

Att synliggöra och täcka in ett fält som är så mångfacetterat och vitt förgrenat som det vi har velat belysa är komplext. Så även att ta fram flexibla och genomförbara förslag på insatser och lösningar som kan komma så många som möjligt till gagn ur ett utövar-, arrangörs- och publikperspektiv.

Det råder inte konsensus hos aktörerna om hur detta breda fält bäst synliggörs. Där en aktör önskar en egen scen, önskar en annan tydligare praktiska satsningar vad gäller publikutveckling. Vissa efterfrågar ett regionalt arrangörsstöd, något som omöjliggörs utifrån hur bidragsstrukturen ser ut idag, medan andra ser behovet av en bredare politisk medvetenhet kring vad det här fältet betyder för regionen. Några efterfrågar musikresidens, en sambandscentral för det regionala musiklivet eller en fördjupad samverkan med civilsamhället. Samstämmigt för de flesta är en önskan att nå ut bredare med det som görs, oavsett musikaliskt uttryck.

Förstudien har, i kombination med tidigare egna erfarenheter från både projekt och verksamheter inom det fria musiklivet i regionen, gett oss en förstärkt bild av en stor mångfald av aktivitet, som till stora delar baseras på ideella krafter. Vi ser en stark fragmentering där enskilda aktörer verkar isolerat och där bristen på samordning i realiteten innebär att en investering i aktörerna och deras potential riskerar att gå om intet. Här anser vi att man från regionalt håll bör ta ett större ansvar för att lyfta det som sker inom det fria musiklivet i hela regionen. Frågan som vi ställer redan i inledningen av den här rapporten kvarstår. Vems ansvar är det att synliggöra det fria musiklivet i regionen?

Vi menar att ett ökat synliggörande av den fria musiken är en grundläggande framgångsfaktor för, och därmed ett erkännande av, all verksamhet inom den fria professionella musiken. Att en plattform och/eller funktion som syftar till att öka synligheten för de högkvalitativa konstnärer och förmedlare som saknar möjligheter eller resurser att nå ut till en bredare publik – efter att de grundläggande förutsättningarna för själva skapandet säkerställts – vore inom kulturpolitikens ram en mycket effektiv och hållbar investering för utvecklandet av konsten och dess samklang med medborgarna.

8. KÄLLFÖRTECKNING

Regional genomlysning

Vi har genomfört en regional genomlysning över festivaler, konsert- och arrangörsföreningar, scener, konstföreningar och konsthallar, kulturföreningar, bibliotek, folkhögskolor och kulturskolor som alla på något sätt skulle kunna vara intressanta eller relevanta för det fält som vi här vill undersöka. I ett eventuellt nästa utvecklingssteg bör en mer heltäckande översikt göras. I tillägg till genomlysningen genomförde vi en enkätundersökning kring förutsättningarna att verka som fri musikarrangör i regionen.

De fem enkätfrågorna var

1. Vilka plattformar använder ni för att sprida information om era arrangemang?
2. Vilka är era målgrupper och hur når ni dem?
3. Vilka möjligheter finns det att verka som fri aktör inom musikfältet i Västra Götalandsregionen?
4. Vilka hinder finns det att verka som fri aktör inom musikfältet i Västra Götalandsregionen?
5. Om det hade funnits ett specifikt forum/plattform/sida för spridning av information om arrangemang, hur hade ni önskat att det hade fungerat?

Enkäten skickades till sammanlagt 24 regionala aktörer och av dessa fick vi in 11 svar. För att få ett så neutralt material som möjligt att arbeta med har vi valt att anonymisera enkätsvaren.

De som fick enkäten

Aurora Music Festival (www.auroramusic.se), B4 Big Band/Mölndal Big Band (www.facebook.com/B4-Big-Band-1900770550174445/), Föreningen Jazz i Alingsås (www.jazzialingsas.se), GMLSTN Jazz (www.gmlstnjazz.com), Göteborg Classic Jazz (www.facebook.com/classicjazzgoteborg), Göteborgs Kammarmusikförening (www.goteborgskammarmusikforening.se), Henrik Kilhamn (www.henrikkilhamn.se), Kammarmusik i Lerum (www.lerumskammarmusik.se).

kammarmusikilerum.se), Kammarmusiken i Borås (www.kammarmusiken.se), Kristina Issa (www.facebook.com/KristinaIssaOfficial), Lidköpings Konsertförening (www.lidkopingskonsertforening.se), Not Quite (www.notquite.se), Partille Kammarorkester (www.partillekammarorkester.se), Pianosällskapet i Väst (www.pianosallskapetivast.se), Stenungsund Jazz (www.stenungsundjazzforening.se), Tibro Jazz (www.tibrojazz.nu), Tonerna (www.facebook.com/TonernaNorraBohuslan), Torpåkra Ljudstation (www.facebook.com/Torp%C3%A5kra-Ljudstation-244321012281385), Trollhättans Jazzförening (www.trollhattansjazzforening.se), Trollhättans Konsertförening (www.trollhattanskonsertforening.se), Uddevalla Folkmusikfestival (www.uddevallafolk.se), Uruppförandeklubben Ljungskile-Älvton (www.urukljungskile- Alvton.com), Vänersborgs Musikförening (www.vanersborgsmusikforening.se), 3 Trappor Upp (www.facebook.com/3trapporupp)

Intervjuer och samtal

Mellan oktober 2018 och januari 2019 genomförde vi 11 intervjuer och samtal med aktörer verksamma inom det fria musiklivet i regionen, eller aktörer som på ett eller annat sätt har i uppdrag att främja och samverka med det fria musiklivet i regionen.

Kalvfestivalen, Max Käck
Mailsvar 2018-10-30

Fyrbodals kommunalförbund, Ida Svanberg
Telefonintervju 2018-10-31

Levande Musik/Klangbotten, Elsbeth Berg
Möte 2018-11-09

MCV/Brötz, Helena Östblom Berg och Henrik Wartel
Möte 2018-11-20

Kultur i Väst, Jennie Vilhelmsson och Maria Rylander
Möte 2018-12-06

Västerlanda kultur & media, Annika Törnqvist
Möte 2018-12-07

Planeta, Vanessa Labanino
Mailsvar 2018-12-12

Uruppförandeklubben - Älvton, Mikael Forsman
Möte 2018-12-18

Knutpunkt Nefertiti, Maria Rylander
Möte 2019-01-14

Kalendarier

Vi har undersökt hur 12 befintliga kalendarier arbetar och drivs. I urvalet kring vilka kalendarier vi har tagit kontakt med har ambitionen varit att få en spridning vad gäller geografiskt område från lokalt, till regionalt, nationellt och nordiskt. Vi har valt att ta med kalendarier som har en utpräglad kulturprägel, specifikt riktade mot scenkonst av olika slag, men även sådana som fungerar mer turism- och besöksorienterade och där utbudet även inkluderar t.ex. idrottsarrangemang och restaurangbesök.

Underskog, Simen Skogsrud
Mailsvar 2018-10-23

Kulturguiden.tv, Bengt Källgren
Mailsvar från 2018-10-25

Gratis i Stockholm
Mailsvar 2018-11-02

Kalmar.com
Mailsvar 2018-11-02

Kulturcentralen
Mailsvar 2018-11-02

Allt om Västerbotten
Mailsvar 2018-11-26

Visit Stockholm
Mailsvar 2018-11-05

Scenkonstguiden, Matilda Johansson
Telefonintervju 2018-12-04

Goteborg.com, Anders Fahl
Mailsvar 2018-12-04

KultuNaut, David Fjelstrup
Mailsvar 2018-12-05

Kulturpunkten, Maria Jolsäter Stjernros
Telefonintervju 2019-02-08

Danskalendern, Cecilia Suhaid Gustafsson
Mailsvar 2019-02-25

Rapporter och dokument

BETÄNKANDET SOU 2018:23 KONSTNÄR – OAVSETT VILLKOR?

(Ku2018/00773/KO)

YTTRANDE 2018-09-24 KN2018/5965

Konstnärsnämnden

Digitaliseringsplan för kulturen i Västra Götaland 2018-2019

Beslutad av: Kulturnämnden, 2018-03-09

Diarienummer: KUN 2018 – 00073

Giltighet: från 2018-03-09 till 2019-12-31

En mötesplats i världen

Kulturstrategi för Västra Götaland 2012 –

KULTUREKRETARIATET REGIONENS HUS UDDEVALLA

462 80 VÄNERSBORG

Europaparlamentets resolution av den 12 september 2013 om att främja de europeiska kulturella och kreativa sektorerna som källor till ekonomisk tillväxt och sysselsättning

(2012/2302(INI))

Konstnär – oavsett villkor?

SOU 2018:23

Betänkande av Konstnärspolitiska utredningen

Stockholm 2018

Konstnärsnämnden – Kulturrådet – möjligheter till samverkan

2010-12-31

Kulturanalys 2019

En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen

Rapport 2019:1

Myndigheten för kulturanalys

”Mellan noise och notställ”

Om samtida konstmusik i Västra Götalandsregionen

Jesper Eng & David Karlsson • 29 Mars 2017.

Musiken i Västra Götaland

En rapport om framtida möjligheter

Av Eric Sjöström

Oktober 2016

The Norwegian Art Music Scene – A guide

Music Norway

2002

Policy

Ekonomiskt stöd till det civila samhället

Diarienummer: RS2016-03906

Regional kulturstrategi och plan för Västra Götaland 2020–2023

Utkast 1

KUN 2018–00558

Datum: 2019-02-01

Resurs Ny Musik

En rapport om idéer och insatser för ny musik i Västra Götaland 2011-2017

Kultur i Väst, GAC, Producentbyrån 2017

*Status för Västra Götalands regionala kulturplans utvecklingsinsatser 2016-2019
– kontaktlista och färdplan*
Senast uppdaterad 2017-04-18

*Status för Västra Götalands regionala kulturplans utvecklingsinsatser 2016-2019
– kontaktlista och färdplan*
Senast uppdaterad 2018-08-31

Status för Västra Götalands regionala kulturplan 2016-2019
Tjänsteutlåtande
Datum 2018-11-27
Diarienummer KUN 2018-00626

Tid för kultur – kulturpolitiska mål
Regeringens proposition 2009/10:3

Yttrande över betänkandet Konstnär – oavsett villkor?
SOU 2018:23
Yttrande 2018-09-28
KUR 2018/4459
Kulturrådet